

Linnéuniversitetet

Kalmar Växjö

Kandidatuppsats

Hur min dyslexi påverkar mitt författarskap

Författare: Hanna Kristiansson
Handledare: Vasilis Papageorgiou
Examinator: Tommy Olofsson
Termin: VT13
Ämne: Kreativt skrivande
Nivå: G2E
Kurskod: LI3403

Innehållsförteckning

Inledning	s. 3 – 6
Frågeställningar	s. 6
Syfte	s. 6
Metod	s. 7
Analys	s. 7 – 19
Diskussion	s. 20 – 23
Sammanfattning	s. 23-24
Litteraturförteckning	s. 25

Inledning

Att vara dyslektiker betyder att man har svårigheter med att läsa och skriva. Det samhälle vi lever i idag kräver att du klarar av det. Det tas som en självklarhet att alla kan läsa och skriva utan svårighet. Mina dyslektiska problem ligger främst inom läsning. Jag lyssnar in de böcker jag vill läsa. Jag har talsyntes i min dator, ett läshjälpmedel som läser upp texterna på datorskärmen.

Andra problem som tillhör dyslexi är svårigheter med inläring av alfabetet, multiplikationstabellen, att lära sig höger och vänster. Själv kan jag skilja mellan höger och vänster men det tog längre tid för mig att lära vilket som var vad. Alfabetet lärde jag mig inte under de lektioner som var avlagda till det i skolan.

Jag fick fortsätta att traggla alfabetet i hemlighet under de andra teoretiska lektionerna. Tyst rabblade jag tre bokstäver åt gången och när de satt ökade jag med tre bokstäver till. Efter mycket om och men kunde jag alfabetet utantill, mekaniskt.

Jag har än idag svårt med alfabetet när jag ska slå upp ord i lexikon, telefonkatalog och allt som bygger på alfabetisk ordning.

Det här har jag problem med på grund av dyslexi:

- Tempus
- Interpunktion
- Ord som innehåller både o och u som i till exempel kommun, absolut, såpbubblor.
- Jag förväxlar vokaler. Detta är svårt att se då rättstavningsprogram inte markerar dem eftersom det är ord som redan finns. Exempelvis för, fur, fyr, får, for, far, har, hör
- Avkodning av ord blir ofta fel
- Jag hänger inte med att läsa textremsan på tv
- Jag lägger till och tar bort ord
- Det tar tid att både skriva och läsa, då jag hela tiden måste tänka på hur bokstäverna hänger ihop
- Särskriver ord fel

Författaren Lena Hellberg beskriver en dyslektikers problem bra:

” Ord som står skrivna på vita papper ser en dyslektiker som om bokstäverna

svävar i luften utan förankring i bakgrunden. Bokstäverna b, d och p som har samma form blir oftast ett problem. För kan man i tanken gå runt och bakom ordet och bokstäverna, då blir de samma bokstav. Som tanken är så rörlig så går man hela tiden runt och försöker lösa problemet bland orden. Det finns inget framåt eller bakåt, upp eller ner, ingen början eller slut. Man måste lära sig att gå från vänster till höger, att tankemässigt spika fast bokstäverna ner på underlaget även om bokstäverna vrider, slingrar sig och allmänt protesterar.”¹

Jag har alltid varit målmedveten med mitt skrivande och redan i tidiga barnår var jag fast besluten att det var författare jag skulle bli! Det kan tyckas vara konstigt att ett barn som varken kan läsa eller skriva kunde vara så säker. Jag hade redan som liten ett stort intresse för böcker och såg ofta till att någon vuxen läste för mig. Jag var även ett barn med väldigt livlig fantasi, så jag började snabbt berätta mina sagor för familj och släktingar.

Några av dem skrev min mamma ner. Detta kanske lade grunden till att jag är författare idag. När jag började skolan var skrivandet mitt starkaste redskap. Jag kunde ju inte vara med och tävla när de andra barnen sprang, cyklade eller gjorde något annat fysiskt.

Redan i slutet av lågstadiet blev läsandet ganska svårt att hantera. Svårigheten var något som bestod och jag kände mig mer och mer efter. Jag började välja böcker som var tunna, inte så många sidor och jag valde böcker med större text. Jag började också få problem med att stava och skriva på rätt sätt. Framförallt när det gällde interpunktionen, något som jag har problem med än idag. Det tog lång tid för mig att arbeta mig igenom en text och jag glömde vad jag hade läst. De lektioner som var katederledda, då läraren pratade, var lättast för mig. Jag behövde bara lyssna och koncentrera mig på vad som blev sagt.

Jag fick höra talas om dyslexi första gången på mellanstadiet men det var inget som jag tänkte på då. Jag skrev med ohejdad lust även om lärarens röda markeringar blev fler och fler. På högstadiet var jag nästan helt säker på att jag hade dyslexi. Det dröjde ända tills jag gick på gymnasiet innan jag fick diagnosen. Jag tror att mina lärare trodde att mina svårigheter berodde på min CP-skada. Vårdguiden beskriver den enligt följande:

”Cerebral pares, cp, betyder förlamning genom hjärnskada och är den vanligaste orsaken till rörelsehinder hos barn och ungdomar. Av de cirka 100 000 barn som föds i Sverige varje år får drygt 200 en cp-skada. Cp är egentligen inte en enhetlig sjukdom utan ett samlingsnamn för en rad olika symtom. Den gemensamma nämnaren är ett

¹ Lena Hellberg, *I huvudet på en dyslektiker*, s. 25, Learning and Teaching i Malmö 2002

rörelsehinder orsakat av en skada eller utvecklingsrubbing i den ännu omogna hjärnan. Skadan ska ha inträffat antingen under graviditeten, i samband med förlossning eller före två års ålder. De vanligaste orsakerna till cp-skador är infektioner, cirkulationsrubbingar, syrebrist och blödningar i hjärnan. Beroende på var i hjärnan skadan sitter och vid vilken tidpunkt den inträffat visar barnet under sin utveckling olika symtombilder. Barn med cp har en försenad motorisk utveckling.”²

Det de inte visste och inte jag heller är att personer med CP-skada oftast också har dyslexi och dyskalkyli. Enligt vårdguiden:

”Dyskalkyli är när man har specifika räknsvårigheter som inte beror på psykisk utvecklingsstörning eller bristande skolgång. Ungefär fem procent av Sveriges befolkning beräknas ha dyskalkyli. Runt var femte person med dyskalkyli har även dyslexi, läs- och skrivsvårigheter.”³

Detta kom till min kännedom då min habiliteringsläkare Marianne Forslund påtalade det som en självklarhet, då var jag 18 år gammal. Jag blev både glad och arg när det sades. Jag fick reda på anledningen till mina problem, men tänk om det sagts tidigare. Så mycket lättare min skoltid hade blivit!

Jag har även efter att jag fått min diagnos fortsatt att vara fast besluten att nå mitt mål, att bli författare. Visst har jag tvekat emellanåt, men det beror oftast på att lärare eller någon annan har tvivlat på det och varit snabba på att tala om det för mig. När jag blir utsatt för det, slutar jag att skriva helt och tänker att jag kan ju ändå inte stava eller sätta skiljetecken rätt, att jag har fel meningsbyggnad, så varför hålla på med det här? Som tur är har sådana kommentarer inte knäckt mig helt och hållet. Efter någon vecka som längsta uppehåll, sätter jag igång att skriva igen. Jag tror att min passion för skrivandet och skapandet är större än vad alla anar och tror.

Efter åren i grundskola och på gymnasium sökte jag till Grimslövs Folkhögskola, linje för dyslektiker. Äntligen fick jag den hjälp som jag skulle ha haft redan under mina första skolår. Det kändes bra att inte vara ensam om att ha detta problem. Jag lärde mig att se och förstå min problematik med läsning och skrivande. Jag kunde nu förklara, framförallt för mig själv, vad som var eller är fel. Sedan flyttade jag till Växjö och efter modigt övervägande sökte jag till Universitetet, Litteraturvetenskap, inriktning Kreativt skrivande, Linnéuniversitetet. Nu närmar jag mig mitt mål om en godkänd C-uppsats och en kandidat i Kreativt Skrivande.

² www.vardguiden.se

Förhoppningsvis är jag snart ett steg närmre en yrkesverksam författare.

Frågeställningar

1. Blir de tänkta orden rätt när jag skriver dem?
2. Påverkas innehållet respektive syftet i texterna av mitt ordförråd som gör att jag upprepar mig och inte använder fler synonymer?
3. Har kursen utvecklat mitt skrivande?

Syfte

Syftet med min uppsats är att försöka bringa klarhet i varför mitt skrivande ser ut som det gör. Att ta reda på hur min dyslexi påverkar skrivandet och hur den påverkat arbetet med diktsamlingen kan ge en insikt för mig och en förklaring för andra dyslektiker. Övriga frågor finns med för att förtydliga det jag tycker är viktigt och är av intresse för detta ändamål.

Metod

Jag kommer att främst analysera mig själv genom att tänka efter hur jag fungerar i mitt skrivande och hur mina tankar blir till text. Jag ska analysera mitt sätt att använda ord och min skrivprocess under arbetet med min diktsamling *På jakt efter ljuset*.

Jag ska undersöka huruvida mitt språk, diktens struktur och form utvecklats, i jämförelse med sådant jag skrivit tidigare. Jag kommer att titta på om kursen har haft positiv påverkan på min dyslexi.

Jag kommer att använda mig av en litteraturstudie genom att lyssna på böcker av författare med dyslexi. Detta för att lära mig mer om detta funktionshinder och för att se om de upplever sig handikappade av sin dyslexi och hur de i så fall hanterar detta.

Det är böcker av författarna Torbjörn Lundgren, Lena Hellberg och Josefi Dahlberg som jag ska studera.

Jag vill visa att det finns olika sorters dyslexi samt att det finns författande personer med den här problematiken.

Analys

Som jag skrev i min senaste skrivrapport vill jag skriva om det här ämnet för att få klarhet i varför mitt skrivande ser ut som det gör.⁴ Både för min skull och för dem som har läst mitt diktmanus under arbetets gång. För hur jag än vrider och vänder på det kommer jag inte ifrån att min dyslexi påverkar mitt skrivande.

Stavfel eller uteblivna interpunktionsfel har jag vid flera tillfällen fått kommentarer om. Att detta kan dra ner läsintresset för läsaren gör mig frustrerad och irriterad. Känslan av att vara dum i huvudet och hopplös som författare tar tag i mig. Jag tror ju att allt är fritt från fel. Jag vill att mina dikter ska väcka intresse och att man vill läsa det jag skriver. Det är då jag önskar att dikterna gick att lyssna på, direkt från min tanke.

Det jag tänker kommer ut på ett annat sätt i text. Dyslexi påverkar skrivandet och det händer att det man skriver inte är detsamma som det man tänkt skriva. Jag koncentrerar mig på att orden ska bli rätt stavade och tror mig då tappa en del av kreativiteten i författandet. Det blir ständiga avbrott. Tanken far iväg och det är stopp i penna och på papper eller i tangenterna. Jag använder mycket energi till att få orden på pränt, vilket troligen hämmar skapandet och gör att innebörden i dikten blir en annan än vad det var menat.

Det är lätt att tro att om man använder ett skrivprogram på datorn med rättstavningsprogram så löser det sig. Det är många ord som blir fel med fel vokal som i far, får, fur, for, för. Programmet rättar bara felstavade ord, inte fel ordval i en mening. Därför kan det bli hur tokigt som helst när jag skriver. Min innebörd med dikten ter sig inte såsom jag hade i åtanke. Då är det bra att ha någon som kan läsa för mig, när jag tillåter det eller att jag har min talsyntes.

Jag får och hämtar min inspiration i det vardagliga livet jag lever. Det är saker jag ser, upplever, hör andra uppleva samt känslor jag känner. Jag inspireras av filmer jag ser, musik jag hör och böcker som jag lyssnar på.

Jag har kronisk värk i hela kroppen som blir en bidragande faktor i mitt skrivande. Denna smärta omväxlar jag ofta till psykisk smärta. Jag tror att det är ett sätt att få distans till min fysiska värk. Det mesta i mina dikter handlar om mina egna upplevelser, men jag skriver även en hel del om mina möten med andra människor.

Jag har också en ovana att samla på händelser som påverkat mig negativt. Dessa kan jag ofta ta fram och skriva om. Det är något jag gör för att bearbeta de situationerna som blir och

⁴ Hanna Kristiansson, Kreativt skrivande vid Linnéuniversitetet i Växjö, Skrivrapport, FirstClass 2010-04-28.

är mer eller mindre svåra för mig. Jag blir min egen psykoterapeut. När jag väl fått eländet på pränt känns det som om jag kan börja leva och skapa igen.

Jag själv känner att jag inte har något behov att uttrycka mig genom krångliga metaforer. Jag tror att jag med ett enkelt och rakt språk i dikterna kan nå en bredare läsarkrets men framför allt har jag hittat mitt sätt att uttrycka mig på. Även om de inte är många så använder jag mig av metaforer som ordet ”ångest” eller ”panik” i stället för ”värk”.

Det ger också dikten en dubbeltydlig innebörd, som i dikten ”Inlåst” i min diktsamling *På jakt efter ljuset*.⁵

Inlåst

Min själ har klaustrofobi.
Fången i min kropp
med en vilja att slå sig ur.

Den försöker hitta ett kryphål
Letar febrilt,
men hindras av sin rädsla.

Den vacklar under bördan,
som det innebär att vara en själ.
En själ med klaustrofobi.

Det kan tolkas som om dikten talar om en själ som inte riktigt får plats i diktjagets kropp. En person som känner sig klaustrofobisk och som vill bli fri från den känslan. Att slå sig fri av längtan till ett bättre liv utan att känna sig instängd och rädd. Jag kan också se en smärtaspekt, en värk som är inne i diktjagets kropp. Värken är inlåst och får i panik, härjar runt i kroppen och vill försvinna.

Jag valde ordet klaustrofobi för att på ett nytt sätt i mitt skapande spegla en själ eller en känsla som värk. Detta är den slutgiltiga variationen. Den har blivit lite koncigare efter

⁵ Hanna Kristiansson, *På jakt efter ljuset*.

workshopen den 7 april 2010.⁶ Jag fick då rådet att använda mig av färre ord och använda mig av ett bredare språk av min handledare Vasilis Papageorgiou.

Andra dikter som beskriver och skildrar min värk är de som handlar om att bli slagen av någon. Jag har även dikter där diktjaget slåss och sparkas. Det är dikter som beskriver en ilska som diktjaget känner mot någon eller några som sårat henne, ofta under lång tid. Det jaget har nu tröttnat på att bli illa behandlat och sårat, så det ger igen. Det är något som framför allt beskrivs i dikten ”Hämnden är ljuv”.

De dikterna som handlar om konkreta känslor som människor känner, som bara förmedlar en känsla, valde jag att ta bort i den slutgiltiga variationen av diktsamlingen *På jakt efter ljuset*. Jag ansåg inte att de dikterna var tillräckligt starka och tillförde inget till diktsamlingen. Genom att ta bort dessa dikter fick diktsamlingen en helhet, ett femtiotal dikter som förenas i sin styrka och sitt mörker, men som strävar efter ljuset, precis som titeln antyder.

De dikterna som jag valde att ta bort var i huvudsakligen de som beskrev ångest och panik. Även om de inte platsade i *På jakt efter ljuset*, var de viktiga för min skrivprocess då de speglar den panik och ångest som jag har kämpat mot under arbetet med min diktsamling.

Jag fungerar så att jag tänker ut mina texter först innan de skrivs ner. Detta är något jag glömmer gång till gång. Min panik över att inte komma igång, frustrationen över att jag inte utvecklas så snabbt inom skrivandet som jag önskar gör att dyslexin blir påtaglig. Jag upplever att utvecklingen i skrivandet går långsammare för mig som är dyslektiker än för de som inte är det.

Det är under paniken över min passivitet och olust att skriva jag skrivit konkreta dikter som bara handlar om vad som händer med mig och vad jag känner just då. Jag stressar upp mig, hjärnan är både tom och full av ord. Jag får inte ner några bokstäver på pappret, allt är svart och svårt. Jag gråter, skriker och blir passiv. Jag orkar inte ta mig för att göra något, inte ens hålla i en penna eller att trycka på tangenterna. Jag blir arg, besviken och frustrerad på mig själv. För att sedan plåga mig själv, bli självdestruktiv, tvingar jag mig i ett desperat tillstånd att skriva. Det jag då skriver är sådant som jag senare ratar. Efter en tids skrivande minskar ångesten och jag kan fokusera bättre på det jag vill skriva. Jag skriver alltid mest och bäst för min egen skull. När jag ska skriva för andra, vara författare, blir det ett skrivande i ångestens armar.

⁶ Workshop på Linnéuniversitetet i Växjö 2010-04-07.

Jag får panik för att jag vet att jag inte behärskar skrivandet till fullo och fokuserar alldeles för mycket på tanken hur ska jag skriva för att det ska vara rätt när jag istället borde koncentrera mig på vad jag vill förmedla. Mitt dåliga självförtroende går hand i hand med dyslexin.

Jag har många gånger frågat mig varför jag hamnar i detta tillstånd, varje gång det handlar om att skriva något till skolan, att prestera inom det jag egentligen älskar och ibland kan. Paniken är inget som är unikt för mina studier i kreativt skrivande vid Linneuniversitet, utan det har varit såhär sedan jag gick i grundskolan. Jag misslyckades med uppgift efter uppgift. Känslan av att inte klara av något, att aldrig vara bra, vara rädd att få höra att jag inte gjort tillräckligt, är något som fortfarande präglar mitt arbete ifall någon ska bedöma min prestation.

Det är när jag har tänkt färdigt och har färdiga texter i huvudet att skriva ner som paniken släpper. Jag kan börja författa igen och jag är tillbaka till glädjen att förmedla mina känslor och tankar. Då kan jag tycka att all panik varit värt det.

Jag anser att jag har ett relativt bra ordförråd men med ordförståelsen är det sämre. Jag lärde mig tidigt att tänka ut synonymer som jag kunde stava till. Jag har arbetat så i många år och nu tänker jag inte på det. Att det var så inpräntat och tydligt fick jag klart för mig på höstterminen 09, sista föreläsningen, när handledaren Vasilis Papageorgiou frågar om det har med dyslexin att göra, att jag använder samma ord hela tiden. Jag har funderat mycket över detta. Det var inte förrän jag själv började skriva bakgrunden till uppsatsen och tvingade mig att tänka bakåt i tiden, som jag insåg det.

En annan del kan vara att jag inte läser utan bara lyssnar på text. Jag vet inte om det påverkar mig och min situation som författare.

Jag är säker på att mina problem med interpunktionen påverkar, då jag inte ser var de ska vara. Även om det sägs att det går att höra när punkt och komma ska vara. Jag har frågat både lärare, föräldrar, vänner och bekanta om hur man ska förstå när man ska sätta punkt och hur man kan lära sig det. Svaret blir alltid ”man ska sätta punkt, där du tar ett nytt andetag”. Rådet hjälper inte mig, eftersom jag anstränger mig så när jag läser att jag nästan alltid tar ett nytt andetag efter varje ord och ibland även mitt i ord. Det låter som om jag springer maratonlopp när jag läser högt. Jag har förstått att förstå att punkter inte ska sättas efter varje ord.

Jag har även fått ett råd om att titta i den tryckta boken samtidigt som jag lyssnar på samma bok. Det gör jag ibland för att lästräna men ett nytt dyslexiproblem dyker upp då. Det som kallas för ”jumping eyes”. För tio år sedan när jag hade fått min dyslexidiagnos och berättade om den, fick jag ofta frågan ”hoppas bokstäverna”? Ja, det är precis vad de gör och

hur lätt är det då att läsa och hänga med i texten? Att ha en linjal under raden kan hjälpa en del. Jag blir ändå väldigt trött och tappar koncentrationen.

Vid författarträffen på Linnéuniversitetet den 23 februari 2010 var poeten Magnus William-Ohlsson, som själv är dyslektiker, gästföreläsare. Han berättade att det är 10 % vanligare att dyslektiker är författare än i andra yrke. Han menade att en dyslektiker får kämpa mer med orden och koncentrera sig mer på att läsa. Därför väcks ett intresse för ord och skrivande. Han menade att en icke-dyslektiker bara läser igenom en text utan att behöva tänka på orden, för det är lätt för denna att läsa. Återigen fick jag en bekräftelse och aha-upplevelse kring min problematik. Jag hade inte tidigare hört någon säga det och aldrig tänkt den tanken själv därför blev detta en något som glatt överraskade mig. Jag fick kanske ett litet svar på varför jag tagit text och skrivande till mig trots dyslexi.

Jag har själv svårt att se om kursen utvecklat mitt skrivande i förhållande till hur jag skrev innan jag började på kursen. Men jag vill tro det. Det har i alla fall inte gått i den takt jag vill eller har önskat. Jag har förstått att mina dyslektiska problem kan förbättras genom att skriva. Det är något jag ägnat mig åt under kursen. Jag vet att mina problem inom skrivande kommer fram mycket mer i löpande text än i dikter.

Jag skulle ha velat skriva C-uppsatsen som en diktsamling. Hur det än är, känner jag mig säkrare i mina diktalster. Trots allt känner jag att mitt sätt att ta till mig texter har förändrats och utvecklats.

Lyssnade jag på en bok tidigare, så lyssnade jag just på boken utan att tänka efter, utan att analysera texten. Nu lyssnar jag intensivt och försöker analysera texten, tänka på hur författaren har skrivit, vad författaren tänkt när den skrivit sina texter. Jag har influerats mycket av Sonja Åkesson. Jag känner igen mig i hennes dikter då hon precis som jag beskriver panik och ångest.

Hon använder sig ofta av anafor, då hon inleder varje mening med samma ord. Jag brukar ha svårt för dikter som är skrivna så då det kan bli tjatigt. Jag gör själv på liknande sätt. Jag skriver dikter på anafor som en uppvärmning men de färdiga dikterna är ofta skrivna på blankvers. Att slutprodukten inte blir i den formen beror på att jag inte tycker att jag behärskar det. Sonja Åkesson behärskar detta galant vilket gör att det i stället för att bli tjatigt och tunt ökar känslan av panik och rytm. Detta beundrar jag och det ger mig inspiration till att producera fler dikter.

Sonja Åkesson skildrar att hon är fast i sin kvinnoroll och hushållssysslor, medan jag skildrar att vara fast i min värk. Hon skriver även om att vara underlägsen mannen, medan jag har också skildrat att vara underlägsen någon i de dikter där diktjaget blir slagen.

Jag känner igen mig i skrivandet hos Sonja Åkesson i framförallt dikterna ”*Ja tack*” och ”*God natt*”.⁷ Innehållet och sättet att skriva på tilltalar mig. Det är för mig läsvänliga texter. De är inte så komplicerade med svåra ord eller har en innebörd som är svår att förstå. Sonjas dikter känns lättillgängliga men med ett djupt innehåll. Jag upplever att jag skriver på liknande sätt. Jag vill att mina texter ska vara tillgängliga för alla som vill läsa dem.

Jag har även inspirerats av Tomas Tranströmer som speglar liv och död i sina dikter på ett sätt som tilltalar mig.

När jag jämför ”Svarta vykort” och min egen dikt ”Drömmen som blev verklig” ser jag liknelser. Såsom de motsatta stämningarna som speglar framtidshopp och dödsångest samt slutet som ger läsaren fritt att fantisera om vad som sedan kommer att hända. Jag skriver mycket om min smärta som är olika från dag till dag. Ibland ger den mig hopp om frihet och andra gånger är det som att var i ett fängelse. Men jag föredrar att läsa Tranströmers senare dikter, särskilt dem som är skrivna efter att han drabbats av slaganfall. Jag tycker att hans dikter då är lättare att förstå. För mig är de mer målande och jag ser en bild framför mig. Jag älskar det kraftfulla uttrycket med få och enkla ord. Jag har dock svårt att förstå mycket av det han skrivit men det finns delar av det skrivna som jag tycker om.

Främst är det mörkret, sorgen och uppgivenheten som drar till sig min uppmärksamhet. Det är en beundran från min sida sett att Tomas Tranströmer kan skapa utifrån den dystra världen. Jag skriver också tungt och deppigt men försöker finna ljuset någonstans längre fram. Tranströmer har skrivit några dikter i Haiku⁸, vilka för mig är för korta, för få ord, vilket gör det svårtolkat. Jag tycker själv att det är svårt att skriva utifrån hur de ska vara byggda och därför håller jag mig borta från denna skrivkonst. Mina klasskamrater skrev sina Haikudikter under en lektion för mig tog det tre veckor att prestera något i denna genre. Jag bestämde mig där och då att aldrig mer skriva Haiku.

Jag vet inte om det kan bero på att Tranströmer drabbats av afasi och har fått problem med ord som gör att jag känner igen mig i mitt egna skrivande.

Jag försöker snappa upp extra bra meningar, bevara dem i huvudet. Jag är full av avund över att det inte var jag som hade kommit på dem, för att en stund senare fyllas av ett jävlar anamma. Jag ska skriva bättre än vad jag gör nu och helst bättre än författaren.

⁷ Sonja Åkesson, *Hästens öga*, Författarförlaget 1977.

⁸ Tomas Tranströmer, *Den stora gåtan*, Albert Bonniers förlag, 2004

Jag har studerat den allra första dikten jag skickade till lärplattformen FirstClass. Det handlade om att skriva en dikt på temat september och skickades in den 070927.⁹

September

Ska vi mötas på halva vägen
Så som sommaren och hösten
Möts i september
Med värmande vindar
Växlande med det friska
Som det är mellan oss
Vi sprang ifrån varandra
För ett missförstånd
Men titta på hösten i september
Se på träden och dess blad
De möts i sitt färgsprakande
Fast de är olika
Så ska vi mötas på halva vägen
Där sommaren och hösten möts
Där solen och havet möts
Ska vi våga mötas där
Och se på varann med en klar blick
Mötas öga mot öga
Våga vara ärliga
Våga säga som det är
Reda ut allt trassel
Än är det inte november med allt mörker
Nu är det september och allt det vackra
Vackra som vi och vi ska förstå
Förstå att vi ska leva
Leva tillsammans

⁹ Hanna Kristiansson, Kreativt skrivande vid Linnéuniversitetet i Växjö, uppgift september , FirtsClass 2007-09-27.

Jag ser att jag har utvecklats i mitt kreativa skapande. Under de här åren har jag lärt mig att göra verser och inte göra texten så komprimerad, utan luft, som i dikten September. Jag är medveten om att det fortfarande finns en liten osäkerhet i det hela, vilket resulterar att dikternas form ser likadana ut, med tre eller fyra rader i varje dikt. Det har blivit viktigare för mig att ge dikterna en struktur, att det blir mer dikt. För mig är det ett framsteg att ha upptäckt vikten av detta.

Jag ser även att jag numera kan skriva mycket mer koncist. I dikten upprepas ordet ”mötas” för många gånger. Numera letar jag medvetet efter synonymer. Interpunktionen saknas helt, som jag fortfarande har svårt med. Versaler och gemener har jag även blandat i en salig röra. Jag kan fortfarande idag inte förstå varför men antar att det hänger ihop med att jag inte vet var punkt ska vara. Det är fortfarande svårt för mig att förstå när det ska vara stor eller liten bokstav. Jag sätter ut dem lite slumpmässigt. Det blir som att rita en bild, de hamnar där det ser bra ut.

Jag har haft hjälp av den litteratur som skrivits av författare med dyslexi då det har givit mig en större förståelse kring att jag inte är ensam om att ha läs- och skrivproblem. Jag har vid flera tillfällen gett mig en chans till bollplankstänkande med mig själv om varför mitt präntande är som det är och blir som det blir. Jag känner för de ord jag skriver.

I ett försök att göra en analys om hur mitt skrivande har utvecklats jämför jag ett par av mina dikter.

Döda ögon

Döda ögon inget ser

Döda ögon ingen ser

Livet har runnit ur döda ögon

Döda ögon själens spegel

Döda ögon

En död själ

”Döda ögon” är en opublicerad dikt på anafor. Innehållet är upprepande ord som beskriver panik och hopplöshet. Det är intetsägande och jag blir trött av att läsa den. Den når inte fram till mig som läsare.

Dikten skulle bli bättre om det händer mer och om man får lite bakgrund om varför dessa ögon är döda. Vad befinner sig diktjaget i och varför?

Ett annat alternativ för att den ska bli bättre är att hitta andra ord och byta ut, för att på flera olika sätt beskriva ordet döda.

Rädd

Kalla kårar längs min rygg
Tårar rinner längs min kind
Rädslan kryper under mitt skinn
Jag är rädd så oerhört rädd

Jag vill inte känna rädsla
Jag vill inte känna några kalla kårar
Och jag vill inte känna några förbannade tårar
Jag vill inte vara så förbannat rädd.

”Rädd” är också en opublicerad dikt. Jag upplever den lika torftig och tråkig som ”Döda ögon”. Ingen utmanande handling och inget varierat språk.¹⁰

Jag tycker bättre om dikter som mer berättar en historia,
i stället för som i denna, bara beskriver hur det är att ha panik.

Svart själ

De säger att jag ska ge mer.
Inte dölja, inte släta över,
inte dra ett streck över sanningen.

Jag tänker inte tala om när jag har svalt glas
bara för att känna hur det blöder i själen.
Tänker inte strunta i tårarna som aldrig faller.

¹⁰ Hanna Kristiansson, opublicerat, 2002

De säger att jag ska tänka framåt,
att jag ska se en ljus framtid.
Men det enda jag planerar är mitt självmord.

Det planerar jag i minsta detalj.
Skissar och tänker,
skissar och tänker lite till.

Jag är orkeslös.
Apatin är på max,
självmordstankar snurrar.

Hela världen snurrar.
Ligger ner för att inte svimma,
tänker inte på någon framtid.

Ansiktslösa människor
delar ut vita piller.
De är klädda i lika vita rockar.

Så kom då den dagen.
Dagen då jag bestämde mig
för att falla.

Underlaget är inte hårt att falla mot,
tvärtom det är skönt att känna
hur kropp och själ skiljs åt.

Här är en dikt som även den beskriver panik. Men här beskrivs den inte bara med raka ord. Till skillnad från de andra är känslan påtaglig, fysisk för läsaren. Det är en berättande dikt där jag vill veta hur det går för diktjaget. Det finns extra starka meningar som ”Jag tänker inte tala om när jag har svalt glas bara för att känna hur det blöder i själen.” Jag tycker om den

konkreta handlingen att svälja glas med det abstrakta, en blödande själ. Jag gillar även slutet då man får en otrolig frihetskänsla för att paniken släpper.

Jagad

Du tar närmaste flyktvägen,
med dina bara händer
krossar du fönstret.
Det berör dig knappt
att det har fastnat glassplitter i händerna,
med klumpiga steg springer du
för livet
eller därifrån.

Du känner dig jagad,
men du kan inte känna skillnad
på jagad och jagad.
Är det demonerna
som skriker,
Är de verkligen efter dig?

Du vågar inte vända dig om
och se efter,
för då kanske de kommer ikapp.
Så du fortsätter springa
för livet, eller därifrån

Du hoppar på närmsta buss,
vet inte hur länge du satt där.
Hjärtat slog fortfarande
hårt.

En, två, tre trappor upp.
Hårda knackningar
som ekar i trappuppgången.

Jagad?

Ja!

Ska jag köra dig hem?

Fönstret är trasigt, använder det som flyktväg

Psykakuten?

Nej, jakten är över för den här gången.

”Jagad” är en dikt som också beskriver panik men här får jag följa diktjaget från panikens topp till slutet¹¹.

Jag kommer in i och fångas av dikten direkt. Som läsare kan jag känna paniken hela dikten igenom.

I andra versen blir jag som läsare uppmärksam på att det kanske är paranoian som spökar. Det lockar mig att läsa till diktens slut, för att veta vad det är som jagar. I sista delen kommer det in ett diktdu vilket ger mer liv. Dikten slutar med att diktjaget finner ro.

Den här dikten känns färdig. Den har en historia att berätta med konkreta människor i handlingen och upplevs av mig inte tjugit. Språket är mer varierat och med färre upprepningar.

Så här skriver författaren Torbjörn Lundgren i sin bok *Rutten, blodig och skön*.¹²
För mig är det ord som jag känner igen mig i och jag blir glad när jag läser dem.

”Kanske har vi som blir författare, trots våra läs – och skrivsvårigheter,
det gemensamt: att våra problem inte huvudsakligen beror på bristande språklig
medvetenhet.

Att vi istället är lyhörda för språkets nyanser trots att vi inte kan stava ord korrekt.

¹¹ Hanna Kristiansson, *Husets varmaste rum*, Kreativt skrivande i Växjö, Lagerkvist-serien 6 2010

¹² Torbjörn Lundgren, *Rutten, blodig och skön...* s. 85, Carlsson Bokförlag 2003.

Kanske har vi en språklig begåvning, även om vi inte, i grammatiska termer, kan förklara varför vi skriver som vi gör. Men man kan vara bra på att andas, trots att man inte kan förklara hur det går till”.

Det de här författarna har gett mig är styrka att fortsätta skriva trots mitt handikapp. Jag är inte ensam om att vilja skriva och förmedla något som för mig är viktigt. De ger mig också ett hopp om att man kan lyckas med att skapa med ord.

Diskussion

Genom mina frågeställningar har jag fått mitt skrivande mer synligt och tydligt för mig. Jag har blivit vän med mitt handikapp, precis som Lena Hellberg skriver i *I huvudet på en dyslektiker*:

”Jag har blivit ödmjuk inför problemet med inläring och dess bekymmer”.¹³

När jag skrev min diktsamling *På jakt efter ljuset* arbetade jag mer medvetet på formen. Jag har försökt efter att tanken kommit på papper att bearbeta texten utifrån den kritik jag fick, när det gäller stavning och grammatik, via FirstClass.¹⁴

Jag kommer att fortsätta använda ett enkelt, rakt och för mig känslomässigt språk. Jag vill att både barn och vuxna ska kunna ta till sig det jag skriver om. Mina dikter ska vara lättillgängliga och beröra. Kanske kan det bli så att andra med läs- och skrivproblematik också vågar börja läsa och skapa med ord. Jag kan bli en förebild, en som älskar ord men inte skriver såsom man ska kunna efter att ha gått i skolan. Jag kommer naturligtvis att be om hjälp så att det skrivna blir rätt stavat och rätt grammatiskt, eftersom det inte får vara fel. Tänk om alla förstått mina alster utan redigering. Då hade mina privata dikter också blivit offentliga, för alla.

Jag har haft mycket stöd av den litteratur jag lyssnat på under arbetets gång. Torbjörn Lundgrens bok *Rutten, blodig och skön...* visade att jag inte är ensam om frustrationen och det oerhörda arbetet med att få varje bokstav på plats. Så här skriver han också:

¹³ Lena Hellberg, *I huvudet på en dyslektiker* s. 56, Learning and Teaching i Malmö 2002.

¹⁴ Kommentar, Kreativt skrivande vid Linnéuniversitetet i Växjö, från ErikMarkus Grönholm via FirstClass 2009-01-09.

”Mina funderingar och lösningar är ibland både stelbenta och kantiga men det blir gärna så när man vill förtydliga något”.¹⁵

Dessa ord gjorde att jag kan ha distans till problemet.

Jag gjorde som författaren Josefi Dahlberg gjorde i sin bok *När bitarna föll på plats*. Jag vågade se att jag inte klarar allt ensam utan jag bad om hjälp.

Författaren skriver en del som gör att jag är frågande till om hon har dyslexi eller är det läs och skrivproblem som gick att arbeta bort.

”Det har gått drygt elva år sedan jag fick göra språkljudsanalysen på Komvux. Testet som gav mig förklaringen till mina inlärningsproblem och svaret på alla mina frågor. Nu har jag bestämt mig för att göra testet igen. Jag måste få veta om resultatet är annorlunda idag. Jag möter samma kvinna som förra gången, speciellt minns jag hennes röst. Vi sitter mittemot varandra i ett litet rum med vita väggar. Jag är helt fokuserad och spänd på resultatet att jag genomför testet nästan helt utan paus. Det visar sig att jag nästintill har överunnit mina svårigheter”.¹⁶

Jag försökte via mejl komma i kontakt med författaren för att höra hur hon kunde vara nästintill botad, då dyslexi ej går att bota. Tyvärr hörde hon aldrig av sig.

Efter många timmars oro och bävan vågade jag be mina assistenter om hjälp med att sätta punkterna rätt i min diktsamling.

När vi fick i uppgift att skriva ett projekt var det ingen tvekan om att jag skulle skriva en diktsamling. Jag funderade länge och väl över vad diktsamlingen skulle handla om. Min tanke från början var aldrig att det skulle spegla så mycket negativa känslor som det kommit att göra. Någonstans på vägen föll jag in på det spåret. Anledningen till detta är naturligtvis att jag lever med en ständig värk i kroppen. Även om jag från början ville ha ljusare dikter och visst skrev jag ljusare dikter men dessa dikter kändes inte äkta. Jag har under arbetets gång skrivit spretiga dikter som inte haft en bra sammanhållning.

I den slutgiltiga variationen av *På jakt efter ljuset* finns dikter som har liknande teman. Dessa la jag in under mellanrubriker. Detta gav en helhet som jag tycker om och visst finns ljuset även i dessa dikter även om det är svårt att upptäcka ibland. Jag har därmed på sätt och

¹⁵ Torbjörn Lundgren, *Rutten, blodig och skön...* s. 76, Carlsson Bokförlag 2003.

¹⁶ Josefi Dahlberg, *När bitarna föll på plats* s. 89, Ica Bokförlag 2007.

vis lyckats med min tanke med att skriva ljusare dikter men på mitt sätt. Jag accepterar att jag skriver som jag gör. Jag skriver mörkt men med ljuset i ögonvrån hela tiden. Att skriva såhär och med enkla ord, det är mitt sätt att skriva.

Eftersom mina dikter är dubbeltydiga kan många känna igen sig i dem, vilket jag även fått bekräftat. Jag har inbjudit släkt och vänner till min värld. De har fått ta del av mina dikter och jag har haft mod att be dem kritisera och diskutera det jag skrivit. Det är något jag är stolt över att jag vågat göra. Jag hoppas att jag skriver det som många känner men som de inte kan beskrivas i ord. I *På jakt efter ljuset* beskriver jag smärta på olika sätt.¹⁷ Just värk är det jag dagligen kämpar med och mot. För mig är det en värld jag har erfarenhet av och som för mig blir en realitet att skriva om.

Den inledande mellanrubriken *att fly eller att vilja fly* handlar om smärta som kan tolkas som psykisk men jag och andra med fysisk värk känner igen oss. Alla vill fly från värk, psykisk smärta, ångest och panik. Den andra mellanrubriken *smärta* behandlar dikter som till största delen handlar om psykisk smärta omvandlad till fysisk smärta. Jag har endast en dikt som bokstavligen beskriver min fysiska smärta som ständigt påverkar mig, dygnet runt och om hur svårt det är att få förståelse för det. Denna dikt har kort och gott fått titeln *värk*.

Den tredje underrubriken kallar jag *för människor och demoner bortom en annan värld*. Det är den rubrik som är bredast. Här finns dikter som handlar om personer som på ett konkret sätt, finns och existerar i verkligheten. Dikter som beskriver smärtan som man kan känna när man känner sig förtryckt eller trampad på. Här finns inte likgiltighet som speglades i början utan en styrka, en dialog och en beslutsamhet om att det är diktjaget som bestämmer. De handlar om de människor som är läkande för mig. Människor som räddare, som får diktjaget att komma till rätta. Det speglas i *jag vill att du stannar* och *jagad*.

Dikter *om demoner bortom en annan värld* handlar till stor del om den prestationsångest som jag har känt under arbetets gång. Den sista underrubriken handlar om den smärta det innebär att sakna någon. En smärta som de flesta kan känna igen, en känsla som är tillåten och accepterad. Alla kan vi ju förstå avsaknaden av någon.

¹⁷ Hanna Kristiansson, *På jakt efter ljuset*.

Sammanfattning

I denna uppsats skriver jag om mitt författarskap, min dyslexi och mitt arbete med min diktsamling *På jakt efter ljuset*.

I inledningen beskriver jag vilka svårigheter min dyslexi ger mig. Jag skriver om mitt liv fram till nu med dyslexi. Man får en inblick i min barndom och skoltid.

Detta följs av om varför jag valt att fortsätta skriva efter diagnosen dyslexi och varför jag tror att det tog tid innan jag fick den. Jag hade redan min medfödda CP-skada.

I analysen beskriver jag mina dikter och mitt arbete med min diktsamling. Jag analyserar varför jag skriver som jag gör och vilka förebilder jag har. Jag beskriver hur jag har utvecklats och hur jag kommit fram till vilka dikter som skulle vara med. Jag studerar hur skrivprocessen gått till.

Syftet med uppsatsen är att få klarhet i varför mitt skrivande ser ut som det gör men också som en förklaring för mig själv och de som läser mina dikter.

Utifrån mina frågeställningar tittar jag närmare på om de tänkta orden blir rätt när jag skriver dem, om mitt ordförråd påverkas av att jag är dyslektiker och slutligen hur jag ser på min studietid och dess påverkan. Tankarna bakom mellanrubrikerna och hur allt blir en helhet. Det börjar med flykt, därefter handlar det om smärta och saknad.

Litteraturförteckning

Tryckta källor

Josefi Dahlberg, *När bitarna föll på plats*, ICA BOKFÖRLAG 2007

Hanna Kristiansson, *Husets varmaste rum*, Kreativt skrivande i Växjö, Lagerkvist- serien 6 2010

Lena Hellberg, *I huvudet på en dyslektiker*, Learning and Teaching i Malmö 2002

Torbjörn Lundgren, *Rutten, blodig och skön...*, Carlssons 2003

Thomas Tranströmer, *Samlade dikter 1954-1996*, Albert Bonniers förlag 2001

Tomas Tranströmer, *Den stora gåtan*, Albert Bonniers förlag, 2004

Sonja Åkesson, *Hästens öga*, Författarförlaget 1977

Internetkällor

www.afasi.se/ 2011-04-20

www.albertbonniersforlag.se 2011-04-20

www.rasmuslandstrom.wordpress.com 2011-04-20

www.varguiden.se 2011-04-20

Otryckta källor

Författarträff på Linnéuniversitetet, 2010-02-23

Hanna Kristiansson, *På jakt efter ljuset*, 2010

Hanna Kristiansson, Skrivrapport, Litteraturvetenskap inriktning Kreativt skrivande, FirstClass, 2010-04-28

Hanna Kristiansson, uppgift september, Litteraturvetenskap inriktning Kreativt skrivande, FirstClass, 2007-09-27

Kommentar från ErikMarkus Grönholm, FirstClass, 2009-01-09

Sista föreläsningen på Linnéuniversitetet, höstterminen 2009

Workshop på Linnéuniversitetet, 2010-04-07